

Hva som skjedde på Bjønnhaugen i mars 1944

- Fortalt av Ragnhild Ryttersveen
- Skrevet ned av Lene Tomter

Ragnhild (f. 1932, Sveum) Margit (f.1932, Kaldbakken), og Haldis (f.1931, Ødegårdstuen) hadde vært i «Nordgarn» (Øvre Nøss) og solgt lodder for kirken. Under krigen fikk ikke prestene lønn, så det måtte gjøres på denne måten.

Når småjentene kom tilbake til huset til Haldis, denne husmannsstua lå der som grisfjøsset på Nøss er i dag. (Det nederste mot elva) så var moren og faren hennes, Hans og Hjørdis ute og snakket med jentene, da de så det kom en stor flokk med folk uttattell Bjønnhaugen.

Det gikk en tysker i front, han kom bryskt og fortalte at de trengte en plass å legge de skadede på, og de fikk beskjed om å blende vinduene. Ingen turte hverken si eller gjøre noe, for han hadde 5 børser hengende over skuldrene og i armene.

Margit, Haldis og Ragnhild ble skyssset inn på kammerset da dette følget kom mot huset. Ragnhild var svært nysgjerrig, og ble stående helt inntil døra for å lytte hvis folkene skulle komme inn.

Den ene tyskeren ble lagt på divanen, og listene med loddene til presten lå under teppet. Disse ble gudskjelov ikke oppdaget.

Ragnhild så i sprekken i døra at det var noe kjent med lua til den ene gutten som var med. Var det Ivar? Hva hadde han gjort? Hvorfor var han med i dette følget? Nei, det kunne da ikke være han?

Gutten flyttet litt på seg så lyset fra oljelampen falt bedre over ansiktet hans, og da var det jammen Ivar.

Sjølfolket ble skyssset inn til veggene med beskjed om å stå i ro uten å foreta seg noe, så Lensmann Sæther og folkene hans fikk jobbet med de skadde. Lensmannen ble borte etter hvert, så de trodde han ble plukket opp av et annet følge for å oppsøke lege da de så han også var veldig skadet.

Ivar var en av de siste som kom inn med en tysker, å ble stående tett ved Hans. Ivar fikk hvisket om at Frantz måtte få beskjed om hvor han var. Men hvordan skulle de greie det? Hans turte ikke gå fra, så Margit og Ragnhild klatret ut vinduet på kammerset og løp beinvegen fra Kaldbakken til Austdal. Der visste de det var telefon. Harald (Austdal) ringte til Storsveen, så gav folkene i Storsveen beskjed til Brekken om at Ivar var tatt av tyskerne og skulle til Elvedalen i avhør.

Noen dager senere, Ragnhild husket ikke om det var dagen etter, men trodde kanskje det hadde gått enda en dag, så kom følget med de falne fra Bjønnhaugen. Harald Austdal var

med. Dette var første gangen han fikk likblod på fingrene, og var naturlig nok svært preget.

De tre jentene var sammen også denne dagen, og når følget passerte dem mens de gikk langs vegen, så stanset de, og fikk beskjed fra en tysker om at de skulle vise respekt for de døde på sledene. I det følget satte seg i bevegelse igjen, så flyttet den makabre lasten på seg, en arm og et hode kom til syne.

Dette var et syn Ragnhild aldri glemte. Ingen av jentene snakket noensinne på det ed hadde opplevd disse dagen igjen. Det var rart det der, alt som skjedde skulle ties i hjel. Men det var vel slik det var på denne tiden.

Jeg angrer fælt på at jeg ikke snakket mere med Ragnhild om dette, og at jeg ikke skrev ned mere av det hun fortalte om, for hun fortalte så levende at du syntes nesten du var der.

Ragnhild gikk ut av tiden 13.06.2024.

Endret: 07.09.2025